

PIRANSKA BRATOVŠČINA ROŽNOVENSKE MATERE BOŽJE V 18. STOLETJU

Vesna KAMIN KAJFEŽ

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Garibaldijeva 1, 6000 Koper, Slovenija
e-mail: vesna.kaminkajfez@zrs.upr.si

IZVLEČEK

V nekdanjem kapiteljskem, danes župnijskem arhivu sv. Jurija v Piranu hranijo knjige prihodkov in odhodkov piranskih bratovščin, med drugim tudi zapise bratovščine Rožnovenske Matere Božje za obdobje med letoma 1704 in 1750. Bratovščina Rožnovenske Matere Božje je poleg bratovščin sv. Jurija in sv. Rešnjega telesa skrbela za večje nakupe cerkvene opreme za cerkev sv. Jurija. Bratovščine so igrale pomembno vlogo pri naročanju cerkvene opreme, skrbi za svoj oltar in upravljanju preostalega premoženja, saj so imele na voljo precejšnje premoženje, kar jim je omogočalo izvedbo večjih in finančno zahtevnejših projektov. V prispevku bodo natančneje predstavljena naročila pri beneških umetnikih, ki so delovali na prelomu 17. v 18. stoletje.

Ključne besede: Benetke, Piran, Bratovščina Rožnovenske Matere Božje, 18. stoletje, Ambrogio Bon, Paolo Gropelli, Giuseppe Gropelli, Johann Carl Loth, Giuseppe Angeli, Paolo Naldini

LA CONFRATERNITA DELLA BEATA VERGINE DEL ROSARIO DI PIRANO NEL SETTECENTO

SINTESI

Il già archivio capitolare, oggi parrocchiale di San Giorgio a Pirano conserva i registri delle entrate e delle uscite delle confraternite piranesi, tra cui anche i documenti della Confraternita della Beata Vergine del Rosario risalenti al periodo tra il 1704 e il 1750. La Confraternita della Beata Vergine del Rosario, oltre alle confraternite di San Giorgio e del Santissimo Sacramento, curava i maggiori acquisti di arredo per la chiesa di San Giorgio. Le confraternite avevano un ruolo importante nella commissione dell'arredo per la chiesa, nella cura del proprio altare e nella gestione di altri beni, poiché disponevano di patrimoni sostanziosi che gli permettevano di eseguire anche progetti più grandi e finanziariamente più impegnativi. Il contributo presenterà più dettagliatamente le commissioni di opere d'arte fatte ad artisti veneziani attivi nel periodo a cavallo del 17° e il 18° secolo.

Parole chiave: Venezia, Pirano, Confraternita della Beata Vergine del Rosario, il Settecento, Ambrogio Bon, Paolo Gropelli, Giuseppe Gropelli, Johann Carl Loth, Giuseppe Angeli, Paolo Naldini

V gospodarskem življenju mesta Piran so v času od konca 16. do 18. stoletja igrale vse večjo vlogo številne laične in cerkvene bratovščine, ki so razpolagale z velikim številom zemljiških posesti in posledično z njihovimi rentami (Darovec, 2004, 393; Bonin, Darovec, 2011, 462). Piran je bil v drugi polovici 17. in v prvi polovici 18. stoletja dobro poseljen in se je lahko pohvalil z daleč najvišjimi dohodki med istrskimi komuni. Poleg podestator je imel kot edino istrsko mesto še dvojni zunanji nadzor: kapitana Rašporja, ki je moral v svojem mandatu vsaj enkrat pregledati delovanje komunskih finančnih ustanov, v pristojnosti koprškega podestata in kapitana pa je bil nadzor nad kmečko podeželsko vojsko, lokalno mestno vojaško enoto (*bombardieri*), nad denarjem (*Inquisitione degli Ogli*) in proizvodnjo ter distribucijo soli (*et per l'affare de Sali*) (Darovec, 2004, 176).¹ Pomembno vlogo so bratovščine, ne le v Piranu, temveč na celotnem teritoriju Beneške republike, imele tudi pri karitativni dejavnosti; člani bratovščin so nego-

vali tako ljubezen do Boga (*amor Dei*) kot tudi ljubezen do bližnjega (*amor proximi*). Nenazadnje so bili člani bratovščin povezani z razvojem šolskih in karitativnih ustanov. Nešteto krat so bili ravno njihovi člani zaslužni za ustanovitev in delovanje bolnišnic, zatočišč, sirotišnic in popravnih domov, kjer je njihova karitativna želja prišla še posebej do izraza. Člani bratovščin so bili hkrati tudi pomembni naročniki umetnikov, saj so morali skrbeti za svoje oltarje ter drugo imetje. Bratovščine v Benetkah so uživale veliko samostojnost pri vodenju in upravljanju svojega premoženja vse do leta 1562, ko jim je Tridentinski koncil zmanjšal veljavo in avtonomnost z obveznim škofovim obiskom (Wisch, Ahl Cole, 2000, 2–3).

Namen pričujočega članka je podrobneje osvetliti umetnostno mecenstvo piranske bratovščine Rožnovenske Matere Božje, ki je imela sedež v nekdanji kapiteljski, danes župnijski cerkvi sv. Jurija v Piranu. Na podlagi temeljitega pregleda ohranjenih arhivskih dokumentov,

Sl. 1: Ambrogio Bon, Izgon trgovcev iz templja, župnijska cerkev sv. Jurija, Piran (foto: V. Kamin Kajfež).

Fig. 1: Ambrogio Bon, Christ Driving the Merchants from the Temple, the Parish Church of St. George, Piran (photo: V. Kamin Kajfež).

¹ Pirančani so dobro živeli, kar dokazuje zbrana vsota komuna tudi do 11.000 dukatov letnih prihodkov. Pirančani so Benetkam dajali redne dohodke od soli, olja in ribolova.

Sl. 2: Ambrogio Bon, Marija z otrokom in svetniki, krstilnica župnijske cerkve sv. Jurija, Piran (foto: D. Tulić).
Fig. 2: Ambrogio Bon, Virgin Mary with Child and Saints, the Baptistry, the Parish Church of St. George, Piran (photo: D. Tulić).

zlasti knjige prihodkov in odhodkov Bratovščine Rožnovenske Matere Božje za obdobje med letoma 1704 in 1750 (*Beata Vergine del Rosario in Duomo 1704–1750*), ki jo hrani župnijski arhiv sv. Jurija, je mogoče rekonstruirati umetnostna naročila pri vidnejših beneških umetnikih, ki so jih sklenili člani omenjene bratovščine. Bratovščina Rožnovenske Matere Božje je poleg bratovščin sv. Jurija in sv. Rešnjega telesa skrbela za večje nakupe cerkvene opreme za cerkev sv. Jurija, posvečala

Sl. 3: Ambrogio Bon, Marija Snežna, cerkev Marije Snežne, Piran (foto: D. Tulić).
Fig. 3: Ambrogio Bon, Our Lady of the Snows, Madonna della Neve, Piran (photo: D. Tulić).

se je tudi skrbi za svoj oltar in upravljanju preostalega premoženja. Vodilno vlogo pri prenosu slikarskih »idej« med Benetkami in Piranom so tako v drugi polovici 17. in v prvi polovici 18. stoletja imeli prav člani omenjenih bratovščin.

Veronski škof Agostino Valier, ki je med 4. in 22. februarjem 1580 kot vizitator obiskal koprsko škofijo, piranske bratovščine Rožnovenske Matere Božje v svojem poročilu ni omenil (Lavrič, 1986). Tudi pri ko-

Sl. 4: Ambrogio Bon (?), Marija z otrokom, župnijska cerkev sv. Jurija, Piran (foto: V. Kamin Kajfež).

Fig. 4: Ambrogio Bon (?), Virgin Mary with Child, the Parish Church of St. George, Piran (photo: V. Kamin Kajfež).

prskem škofu Paulu Naldiniju in njegovem temeljnem delu *Corografia ecclesiastica o sia descrizione della città, e diocesi di Giustinopoli detta volgarmente Capo d'Istria* piranska bratovščina ni omenjena (Naldini, 1700). Zato je ohranjena knjiga bratovščinskih prihodkov in odhodkov ter inventarji še toliko pomembnejši vir za nadaljnje preučevanje njenih aktivnosti in naročniških vzgibov.

V inventarju bratovščinskega premoženja je za leto 1718 prvič omenjena ovalna slika beneškega slikarja Ambrogia Bona (1645–po 1712/13)²: »un Ouato³ [ovato] da quatro, e cinque Pittura d'Ambroggio [sic!] Bon, che serviva per il Parapetto⁴ d'intaglio d'oro« (ŽAJ, f. 53;

Sl. 5: Ambrogio Bon (?), Marija z otrokom, detajl, župnijska cerkev sv. Jurija, Piran (foto: V. Kamin Kajfež).

Fig. 5: Ambrogio Bon (?), Virgin Mary with Child, detail, the Parish Church of St. George, Piran (photo: V. Kamin Kajfež).

Kamin Kajfež, 2011). Zapis nam zelo natančno opiše, da gre za ovalno sliko mer »da quatro, e cinque« v zlatem okvirju, ki so jo v znak čaščenja postavili pred sam oltar. Po pregledu ohranjenega cerkvenega inventarja župnijske cerkve sv. Jurija bi to lahko bila ovalna slika Marije z detetom, ki je del današnje opreme v zakristiji (sl. 4, 5). Sliko, ki visi nad vrati v zakristiji, so strokovnjaki po večini spregledali predvsem zaradi njenega slabega stanja in preslikav, ki jih je bila deležna v 19. oz. 20. stoletju. Alberto Craievich je delo pripisal neznanemu slikarju iz kroga slikarja Andree Celestija (1637–1712) (Pavanello, Walcher, 2001, 202). Na podlagi primerjave z drugimi Bonovimi piranskimi deli – oltarno sliko *Mari-*

2 Za Ambrogia Bona glej: Pallucchini, 1981, 259–265; Fossaluzza, 1983, 193–197; Lux, 1999 [2000], 150; Lucco et al., 2001, 802; Kamin Kajfež, 2009, 142–153; Pavanello, Walcher, 2001, 202.

3 Ovàdo, add. *Ovato; Ovale; Bistondo*, Che ha la figura dell'uovo (Boerio, 1829, 394).

4 Parapèto da altàr, *Dossale*, dicesi la Parte davanti della mensa dell'altare – *Paliotto; Palio e Frontale* quell' Arnese che cuopre la stessa parte (Boerio, 1829, 406).

ja z otrokom in svetniki v krstilnici župnijske cerkve sv. Jurija in oltarno sliko *Marije Snežne* v istoimenski cerkvi – potrjujejo atribucijo te slike: predvsem oblikovanje Marijinega obraza je zelo blizu tistemu na oltarni sliki iz krstilnice in bližnje cerkve Marije Snežne. Za dokončno sodbo o avtorju bo treba počakati na ustrezen restavratorski poseg. Če bi se delo izkazalo za Bonovo stvaritev, bi ga lahko datirali v obdobje 1710–1715.⁵

Člani piranskih bratovščin so pri Ambrogiu Bonu naročili več del, kar potrjujejo novejšje raziskave (Kudiš Burič, 2009, 31; Kamin Kajfež, 2009, 142–153). Tako so pri Bonu, tesnem sodelavcu in učencu vodilnega slikarja v Benetkah Johanna Carla Lotha (München, 1632–Benetke, 1698),⁶ naročili sliko *Izgon trgovcev iz templja*, ki je pritrjena na stropu vhodne veže v župnijski cerkvi sv. Jurija (sl. 1) (Pavanello, Walcher, 2001, 201–202; Kamin Kajfež, 2009, 142–153). V zgornjem levem kotu je ohranjena slikarjeva signatura, ki so jo dosednji pisci spregledali: AMBROS. BON (Kamin Kajfež, 2009, 142–153). Nina Kudiš je Ambrogiu Bonu pripisala še dve piranski deli: oltarno sliko *Marija z otrokom in svetniki* v krstilnici župnijske cerkve sv. Jurija (sl. 2) in jo datirala okoli leta 1690 ter oltarno sliko *Marije Snežne* v istoimenski cerkvi v Piranu (sl. 3) (Kudiš Burič, 2009, 31). Zadnjo atribucijo le-te potrjuje arhivski vir: »[26 Maggio 1707] per tanti contati al S[ignor]. Ambroso Bono Pittor in Venezia per la Pala da esso fatta compresa ..., et primidura L[ire]. 325:–« (ŽAJ, Bratovščinska knjiga Marije Snežne, 1620–1728, brez paginacije).

Bratovščina Rožnovenske Matere Božje je pomembna tudi z vidika bolj ambicioznih sočasnih kiparskih naročil za piransko župnijsko cerkev sv. Jurija na prelomu 17. v 18. stoletje.⁷ Za piranske naročnike sta pomembna predvsem brata Giuseppe in Paolo Gropelli, ki sta imela skupno delavnico, večina njunih del je pa je tudi dokumentirana – arhivsko ali s signaturo – kot skupno delo.⁸ Brata Gropelli sta za župnijsko cerkev sv. Jurija izdelala dva stranska oltarja Svetega imena Jezusovega (svetega Rešnjega telesa) in Rožnovenske Matere Božje (sl. 6) (Klemenčič, 1998a, 36–40; 1998b, 109–124; Pavanello, Walcher, 2001, 200, 210–211).⁹ Za oba je načrt v začetku dvajsetih let 18. stoletja izdelal Paolo Gropelli. Leta 1714 je bil dokončan spodnji del stranskega oltarja Bratovščine Svetega imena Jezusovega, za

Sl. 6: Paolo Gropelli, Rožnovenski oltar, župnijska cerkev sv. Jurija, Piran (foto: V. Kamin Kajfež).

Fig. 6: Paolo Gropelli, The Altar of Mary of the Rosary, the Parish Church of St. George, Piran (photo: V. Kamin Kajfež).

levega, ki je pripadal Bratovščini Rožnovenske Matere Božje, pa ni ohranjenih zapisov, a je, po mnenju Mateja Klemenčiča, moral nastati sočasno. Nastavka so obema oltarjema dodali šele v naslednjem desetletju. Med letoma 1723 in 1724 je bil tako dokončan rožnovenski oltar, leta 1725 pa se je Bratovščina Svetega imena Jezu-

5 Žal pa se ni ohranil podatek o samem naročilu slike pri Ambrogiu Bonu kot tudi ne pogodba, ki bi utegnila biti sklenjena med člani bratovščine in slikarjem. Tudi v poznejših inventarjih zasledimo zapis o omenjeni sliki: »[1725] Un Parapetto d'intaglio dorato con uno ouato [ovato] di pittura con l'Imagine di M.[aria] V.[ergine]« ter »[1726] un Parapetto d'altar con Intaglio dorato, con un ouato [ovato] in Mezo di Pittura con l'Imagine di M. [aria] V.[ergine]« (ŽAJ, ff. 87, 100).

6 Za Johanna Carla Lotha glej: Ewald, 1965; Pallucchini, 1981, 259–265; Lux, 1999 [2000] 150; Lucco et al., 2000, 13–119; Lucco et al., 2001, 846–847.

7 Pomembnejša kiparska naročila je prvi temeljiteje preučil in predstavil Matej Klemenčič (1998a, 36–40; 1998b, 109–124).

8 Giovanni Battista Gropelli (okoli 1640–1714), eden od manj znanih kiparjev, ki so ustvarjali v senci Giusta Le Courta (1627–1679), je imel tri sinove: Marina (1662–1728), Giuseppa (1675–1735) in Paola (1677–1751). Za družino Gropelli glej: Guerriero, 1998, 120–129; Klemenčič, 1998a, 36–40; 1998b, 109–124; 2000a, 739–740; 2000b, 740–741; 2000c, 741.

9 Podatke o obeh oltarjih, ki pa so se izkazali za napačne, je prvi objavil Antonio Alisi. Po njegovem naj bi oltar Svetega imena Jezusovega nastal že leta 1714, oltar Matere Božje pa leta 1723 (Alisi, 1954, 135, 142; 1989, 6). Matej Klemenčič je popravil Alisijeve trditve, oba oltarja umestil v opus bratov Gropelli in objavil arhivske dokumente iz kapitelskega, danes župnijskega arhiva sv. Jurija v Piranu.

sovega odločila še za dokončanje svojega oltarja, kar so izvršili šele leta 1729 ali takoj zatem. Čeprav je načrta za oltarja prispeval Paolo in je sam zanj tudi prejel večino izplačil, sta na ohranjenih potrdilih o zaključnem plačilu leta 1729 podpisana oba brata (Klemenčič, 1998a, 39; 1998b, 127–130). V bratovščinski knjigi so se o nastanku oltarja ohranili številni zapisi: prvi nam razkriva, da je Paolo Gropelli prejel 620 lir za oltar, v skladu s pogodbo, podpisano pri piranskem notarju Antoniu Colombanu: »[18 Giugno ? 1723]: per contati al sig.[no]r Paolo Gropelli Artefice L[ire]. seicento vinti; contate a Conto della facitura dell'Altare novo giusto all'Istrom.[en]to fatto dal sig.[no]r Ant.[oni]o Colomban Pub.[lic]o Nodaro L[ire]. 620:–« (ŽAJ, f. 83; Klemenčič, 1998, 129).¹⁰

V letu 1724 je Gropelli prejel za omenjeni oltar 1100 lir, kar potrjujeta dva zapisa: »[1724] sig.[no]r Fran.[ces]co Venier Gov.[ernato]r Contro d.o deve haver adì 7 Giugno per contati al sig.[no]r Paolo Gropelli a conto dell'Altare come per sua lettera L[ire]. 300:–« ter »[31. 8. 1724] per contati al sig.[no]r Paolo Gropelli à conto dell'Altare giusto alla sua ricevuta L[ire]. 800:–« (ŽAJ, f. 85; Klemenčič, 1998a, 129).¹¹ Rožnovenski oltar je do leta 1941 krasila oltarna slika *Rožnovenska Marija s svetniki*, signirano delo slikarja Giuseppa Angelija (1712–1798) (Luparia, Savio, 2005, 182–185).

Člani Bratovščine Rožnovenske Matere Božje so v inventarju za leto 1718, ki ga je sestavil Bartolomeo Pittacco, med drugim navedli, da je v njihovi lasti srebrni križ na lesenem podstavku, srebrni svečniki in svetilka, dve kroni, ki služi za sliko na bratovščinskem oltarju in par angelčkov, ki ju nosita.¹² Nad sliko sv. Dominika nad rožnovenskim oltarjem je visela srebrna lilija (ŽAJ, f. 52). Na naslednji strani inventarja za leto 1718 (ŽAJ,

f. 52v) sledi natančen popis oblačil, ki so jih imeli člani bratovščine; med drugim tudi izvemo, da so imeli poseben lesen podstavek z baldahinom, na katerem so v procesiji nosili sliko s podobo Matere Božje.¹³

Naslednji popis so člani bratovščine sestavili za leto 1724/1725, popisal pa ga je Francesco Venier (ŽAJ, ff. 86–87). Ponovno so v inventarju navedeni srebrni križ na lesenem podstavku, srebrni svečniki, svetilka in lesen podstavek z baldahinom. Člani so imeli v cerkvi tudi posebno skrinjo, v kateri so hranili Marijino obleko. Posedovali so tudi dva rožna venca, prvi je bil iz kristala, drugi iz belega ahata. Sledi popis imetja za leto 1726, ki ga je 28. oktobra sestavil Domenico Pagiaro, takratni predsednik bratovščine (ŽAJ, ff. 99v, 100, 100v). Iz bratovščinske knjige med drugim izvemo tudi, da so člani pomagali pri obnovi dotrajanega zidu pod zakristijo cerkve sv. Jurija. K temu dejanju jih je pozval takratni podestà Giacomo Barozzi. Člani so plačali 6 dukatov in 6 lir blagajniku, ki je vodil dela na cerkvi sv. Jurija.¹⁴ Naslednje leto, natančneje 26. marca 1710, ko je bratovščino vodil Lorenzo Viezoli, so v bratovščinsko knjigo zavedli, da se je pojavila potreba po izkopu in čiščenju skupne grobnice.¹⁵

Uporaba knjig prihodkov in odhodkov piranskih bratovščin kot vira pri umetnostnozgodovinskih raziskavah je pri odkrivanju opusov malo znanih beneških umetnikov ključnega pomena, saj nam pomaga pri določanju časa nastanka njihovih del in prostora, v katerem so delovali. Ključnega pomena pa so bratovščinske knjige tudi pri preučevanju vloge, ki so jo imeli člani bratovščin v umetnostnem naročništvu v Piranu na prelomu iz 17. v 18. stoletje. Na podlagi raziskave družbenega profila naročnikov smemo sklepati, da so bili beneški umetniki posebej priljubljeni v krogu članov piranskih

10 Pogodbo hrani Pokrajinski arhiv v Kopru (Notarski spisi Piran, Antonio Colomban, škatla 7, 1718–1734, ovoj 12 [na knjigi: Antonio Colomban 9, 1718–1734], f. 34.

11 Na tem mestu objavljam korigirane prepise arhivskih dokumentov.

12 Bratovščina je imela tudi posebne krone, ki so jih nosili v času procesije (ŽAJ, f. 52).

13 »[1718] Un Pedestal, sive Palco di legno dorato, sopra il quale si porta l'Imagine piccola della Beata Vergine nelle Processioni con suo Baldachino di lastra d'argento con fodra di cenda cremesin, attorniato di franza, e galon (d'or) con suoi Bastoncini di legno argentati, e dorati« (ŽAJ, f. 52v).

14 »[26 Maggio 1709] Avendo l'Ill.[ustrissi]mo et Ecc.[elentissi]mo Sig.[no]r Giacomo Barozzi Podestà osservata la necessità indispensabile di restaurare il muro caduto sotto la Sacrestia della Chiesa Maggiore di S. Giorgio, nec non di riparare all'imminente rovina che minaccia il coperto della chiesa med.ma, per due cadene, che logorate dal tempo, non sono atte à sostentare il coperto med.[essi]mo, e desiderando per l'istanze, che gli sono state fatte da ss.[igno]ri Pressidenti sopra la fabrica, veder con la celerità possibile riparato all'uno, et all'altro pericolo; Havuta sotto l'occhio la suma del dinaro necessario per d.[et]ta fabrica, e presa informazione altre volte le Confraternite di questa Terra esser state obligate ad'una imprestanza, per quello p(er)mette la loro possibilità, acciò non nasca difficoltà veruna nella Tansa di quelle fatto riflesso l'E.S. al stato, e rendita di cad.na d'esse, hà voluto anco fare il seguente riparto; cioè che la Confraternità del Santiss.[i]mo Rosario debba esborsare al Cassier della Fabrica ducati 6 la lire 6 l'uno, per una volta tanto, ingiongendo facultà, e commissione à ss.[igno]ri Presidenti à farne seguire subito l'essaltione ? dal Governator Ravalico dovendo però esser fatto il (giro ?) in Questo libro in conformità ... interponendo l'E.S. il suo Giudicial Decreto in forma ... sic mandans« (ŽAJ, f. 34v).

15 »[26 Marzo 1710] Congregati al maggior numero li Confra.[tel]li della Confraternità della B.[eata] V.[ergine] del Rosario al luoco solito alla Pntia delli Spli ss.[igno]ri Rocco Apoll.[oni]o Giud.[ic]e, e Rinaldo Petronio Sin.[dac]o di questa Com.tà, fu tratta quanto segue: Esponendo m.[iste]r Lorenzo Viezoli q Zuanne, attual Gover.[nator]e della B.[eata] V.[ergine] del Rosario la prematura, e necessità d'escavare, e netare le sepulture della med.[essi]ma Confraternità sud.[et]ta Perciò fu posta parte dalli Spli ss.[igno]ri Giud.[ic]e e Sind.[ac] o sud.[ett]i, che sia impartita facultà al Viezoli Gov.[ernato]r sud.[ett]o di far escavare, e netar imediate le Sepulture med.[essi]me col soldo della confraternità, dovendo in ciò procurar la minor spesa, et il maggior vantaggio possibile per la med.[essi]ma« (ŽAJ, f. 35).

bratovščin, kar potrjujejo tudi zapisi v knjigi Bratovščine Rožnovenske Matere Božje. Njihove naročniške vzgibe ter prisotnost beneških del v Piranu tako lahko razumemo tudi v smislu potrjevanja in uveljavljanja njihovega položaja v družbenih in kulturnih krogih na eni strani ter okusa in naročniških trendov na drugi strani.

ZAHVALA

Za pomoč pri transkripciji arhivskih dokumentov se toplo zahvaljujem Danieli Milotti Bertoni iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije OE Piran. Za več kot dobrodošle nasvete pri pisanju članka se zahvaljujem doc. dr. Heleni Seražin.

THE CONFRATERNITY OF MARY OF THE ROSARY IN PIRAN IN THE EIGHTEENTH CENTURY

Vesna KAMIN KAJFEŽ

University of Primorska, Science and Research Centre, Garibaldijeva 1, 6000 Koper, Slovenia
e-mail: vesna.kaminkajfez@zrs.upr.si

SUMMARY

Members of Piranese confraternities, who were also involved in the city patriciate, were some of the main protagonists in the exchange of painting "ideas" between Venice and Piran in the 17th and 18th centuries. In the parish archive of St. George in Piran, a book of incomes and expenditures of the Confraternity of Mary of the Rosary was preserved for the period between 1704 and 1750. The book reveals that Venetian painter Ambrogio Bon (1645–after 1712/1713) painted an oval canvas entitled Madonna and Child for the Confraternity of Mary of the Rosary; the painting now hangs above the door of the sacristy. The name of the painter is recorded in the confraternity inventory list from 1718 as follows: "un Ouato [ovato] da quattro, e cinque Pittura d'Ambroggio [sic] Bon, che serviva per il Parapetto d'intaglio d'oro." The painting was overlooked by most experts mainly because of its poor condition and the inadequate restorations done in the 19th and 20th centuries. A comparison of this Madonna and Child to Bon's other works in Piran speaks in favour of his authorship. In particular, the rendering the Virgin Mary's face brings to mind Bon's altar paintings in the baptistery of the church of St. George and the nearby church of Madonna della Neve. If Madonna and Child turns out to be Bon's work, it could date from around 1710–1715. The confraternity books also tell us that, in response to podestà Giacomo Barozzi's request, the confraternity members helped with the restoration of the wall under the sacristy of the church of St. George. On 26 May, 1709 they paid 6 ducats and 6 lire to the treasurer in charge of the restoration works. The use of the books of Piranese confraternities to reconstruct painters' oeuvres is of pivotal importance. On the basis of an analysis of their patrons' social profile we may conclude that Venetian artists were particularly popular with members of Piranese confraternities. Their commissions may be understood as a confirmation of the social status of the local elite on the one hand, as well as their artistic preferences on the other.

Key words: Venice, Piran, Confraternity of Mary of the Rosary, Eighteenth century, Ambrogio Bon, Paolo Gropelli, Giuseppe Gropelli, Johann Carl Loth, Giuseppe Angeli, Paolo Naldini

VIRI IN LITERATURA

ŽAJ, Piran – Župnijski arhiv sv. Jurija, Piran. Bratovščinska knjiga Rožnovenske Marije 1704–1750, f. 34v, f. 35; f. 52, f. 52v, f. 53, f. 83, f. 85, f. 86, f. 87, f. 99v, f. 100, f. 100v.

ŽAJ, Piran – Župnijski arhiv sv. Jurija, Piran. Bratovščinska knjiga Marije Snežne, 1620–1728, brez paginacije.

Alisi, A. (1954): Pirano. La sua Chiesa. La sua Storia.

Alisi, A. (1989): Cronologia Piranese 10. La voce di San Giorgio, 40–58.

Boerio, G. (1829): Dizionario del dialetto veneziano. Benetke, Andrea Santini.

Bonin, Z., Darovec, D. (2011): The Financial Operations of Urban and Rural Confraternities in the Koper Area as Revealed by Reports from Church and State Officials Between the 16th and 18th Centuries. *Annales, Series Historia et Sociologia*, 21, 2, 461–500.

Darovec, D. (2004): Davki nam pijejo kri: Gospodarstvo severozahodne Istre v novem veku v luči beneške davčne politike. Koper, Založba Annales.

Ewald, G. (1965): Johann Carl Loth: 1632–1698. Amsterdam, Hertzberger.

Fossaluzza, G. (1983): Una pala inedita di Ambrogio Bon a Conegliano. *Arte Veneta*, 37, 193–197.

Guerriero, S. (1998): Sculture di Marino e Paolo Gropelli a Lussingrande. *Arte veneta*, 52, 120–129.

Kamin Kajfež, V. (2009): Spregledana signatura na Izgonu trgovcev iz templja Ambrogia Bona v piranski župnijski cerkvi sv. Jurija. *Zbornik za umetnostno zgodovino*, n. v. XLV, Ljubljana, 142–153.

Kamin Kajfež, V. (2011): Novi Ambrogio Bon v Piranu. *Bilten*, 12–13.

Klemenčič, M. (1998a): Kamnita baročna plastika v Sloveniji: Topografske študije: Vplivno področje Ljubljane. Magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Klemenčič, M. (1998b): Nuovi contributi all'opera dei fratelli Paolo e Giuseppe Gropelli. V: Höfler, J.

(ur.): Francesco Robba and the Venetian Sculpture of the Eighteenth Century: Papers from an International Symposium Ljubljana, 16th-18th October 1998. Ljubljana, Rokus, 109–124.

Klemenčič, M. (2000a): Giuseppe Gropelli. V: Bacchi, A. (ur.): La scultura a Venezia da Sansovino a Canova. Milano, Longanesi, 739–740.

Klemenčič, M. (2000b): Marino Gropelli. V: Bacchi, A. (ur.): La scultura a Venezia da Sansovino a Canova. Milano, Longanesi, 740–741.

Klemenčič, M. (2000c): Paolo Gropelli. V: Bacchi, A. (ur.): La scultura a Venezia da Sansovino a Canova. Milano, Longanesi, 741.

Kudiš Burič, N. (2009): Alcune proposte per la pittura veneziana dell'ultimo quarto del Seicento. *Glasnik ZRS Koper*, 14, 8, 31.

Lavrič, A. (1986): Vizitacijsko poročilo Agostina Valiera o koprski škofiji leta 1579. Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta.

Lucco, M. et al. (2000–2001): La pittura nel Veneto: Il Seicento. Milano, Electa.

Luparia, M. G., Savio R. et al. (2005): Histria: opere d'arte restaurate da Paolo Veneziano a Tiepolo. Milano, Electa.

Lux, M. (1999): L' inventario di Johann Carl Loth. *Arte Veneta*, 54, 150.

Naldini, P. (1700): Corografia ecclesiastica o sia descrizione della città, e diocesi di Giustinopoli detta volgarmente Capo d'Istria. Benetke, Albrizzi.

Pallucchini, R. (1981): La pittura veneziana del Seicento. Milano, Electa.

Pavanello, G., Walcher, M. et al. (2001): Istria. Città maggiori: Capodistria, Parenzo, Pirano. Pola: opere d'arte dal Medioevo all'Ottocento. Mariano del Friuli (GO), Edizioni della Laguna.

Wisch, B., Ahl Cole, D. (2000): Introduction. V: Confraternities and the Visual Arts in Renaissance Italy: Ritual, Spectacle, Image. Cambridge, Cambridge University Press, 2–3.